

Поняття про службові слова, їх роль у реченні. Вживання службових слів для зв'язку слів у реченні. Навчальний діалог

Вчитель початкових класів спеціалізованої школи I – III ступенів № 52
з поглибленим вивченням української мови Херсонської міської ради
Лютко О.А.

Тема. Поняття про службові слова, їх роль у реченні. Вживання службових слів для зв'язку слів у реченні. Навчальний діалог

Мета: дати учням уявлення про службові слова та їх роль у реченні; формувати навички правильно вимовляти їх та писати окремо від інших слів; вчити складати текст з деформованих речень, вести діалог; виховувати любов до природи та обережність у поведженні на дорогах.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та мети уроку

Мову рідну я вивчаю,

Її люблю, не забуваю.

Рідну мову будемо знати,

Берегти і поважати.

1. Фронтальне опитування.

- З чого складається наше мовлення? (З речення.)

- Що виражає речення?

- З чого складається речення?

- Назвіть «кругле слово». (М'яч, обруч, сонечко.)

- Назвіть «рухливе слово» (Стрибати, бігати.)

2. Тестова перевірка. Робота за комп'ютером.

- Слова назви предметів відповідають:

а) який? яка? яке?

б) хто? що?

в) що робить? що буде робити?

- Дієслова відповідають на запитання:

а) хто? що?

б) що робить? що зробив?

в) який? які? яка?

- Знайди іменник, який відповідає на питання що?

- а) космонавт
- б) тракторист
- в) машина

- Слова: веселий, радісний є:

- а) назва предмета
- б) назва ознаки
- в) назва дії

- Доповни прислів'я: Умій сказати, умій і ...

- а) марнує
- б) змовчати
- в) буде

Підготовча робота

- Прочитайте речення, записане на дошці.

У лісі стояла тиша. Над лісом нависла важка хмара.

- Скільки речень ви прочитали?

- З чого складається речення? (Зі слів.)

- Скільки слів у першому реченні? (Чотири.)

- Назвіть усі слова по порядку. Яке з цих слів найкоротше? (Слово у.)

Так, у – це окреме (хоч і маленьке) слово.

- Назвіть «маленьке» слово у другому реченні. (Над.)

- На цьому уроці ми вивчатимемо "маленькі" слова. Ви дізнаєтесь, як вони називаються, для чого потрібні, як пишуться з іншими словами.

III. Робота над вивченням нового матеріалу

1. Відповідь про слова-ліліпути і слова-гулівери.

Бувають великі і малі дерева, великі і малі будинки. Та й інші предмети можна порівняти за величиною, довжиною, шириною і висотою. Як і слова. Не всі слова однакового «зросту».

Те, що деякі слова малі, ще не означає, що вони якісь нікчемі. Зовсім ні. Вони використовуються для поєднання великих слів (слів-гуліверів). Називають ці маленькі слова службовими. Без службових слів аж ніяк не обійтись. Найменші слова в українській мові, наприклад, у, в, з, о, і, й, а, ж. Ці слова-ліліпути складаються з одного звука. Трохи більші слова-ліліпути: на, до, по, об. В мові слова-ліліпути називають службовими словами.

2. Каліграфічна хвилинка.

- Записати каліграфічно слова-ліліпути: у, в, з, о, і, а, ж.

3. Гра «Мовне лото».

- А зараз пограємо цікаву гру «Мовне лото».

Роздаю дітям картки. Першу картку прикріплюю до магнітної дошки я сама, а далі в гру вступають діти.

Прийшла чарівна зима.

На деревах виблискує іній.

Ялинки стоять у біленьких шубках.

- Прочитайте текст, складений із карток «Мовного лото». Назвіть слова гулівери, поставте до них запитання. Впізнайте слова-ліліпути (службові слова) і теж поставте до них запитання.
- Чому саме службові? Бо вони для чогось служать? (зв'язують слова в реченні).

Висновок: (Читаємо правило)

У кожного на парті лежить пам'ятка. Давайте її прочитаємо.

Кожен читає про себе, потім проказуємо один одному.

ПАМ'ЯТКА

У, в, на, до, під, за, біля, і, й, а, але та інші - службові слова.

Вони служать для зв'язку слів у реченні.

До службових слів не можна поставити запитання, але без них не можна обійтись ні в усному, ні в писемному мовленні.

4. Колективне опрацювання вправи 38 з висновками про роль службових слів у реченнях.

- Прочитайте. У кожному реченні назвіть найкоротші слова, до яких не можна поставити питання.

- Отже, ці слова називаються службовими. Подумайте чому.

Запишіть перше речення. Підкресліть у ньому службове слово.

- Зробіть висновок: які слова називаються службовими? (Слова, до яких не можна поставити питання, називаються службовими.)

IV. Фізична хвилинка.

Щось не хочеться сидіти

Треба трохи відпочити.

Руки вгору! Погойдали –

Це дерева в лісі.

Опустили і стріпнули –

Збив сніжинку вітер.

Руки в сторони, змахнули –

Летимо, мов птахи.

Приземлились, відпочили –

Руки-крила склали.

V. Формування вмінь і навичок.

1. Робота з деформованим текстом.

Діти пішли ... ліс. Вони побачили ... дереві білочку. ... повітрі кружляли сніжинки. ... деревом було видно сліди зайчика.

- Послухайте уважно речення і знайдіть помилку.
- Як називаються ці слова, які розгубилися у тексті?
- Чи потрібні нам службові слова?

2. Вибірковий диктант.

- Виписати службові слова.

Діти пішли до лісу. Вони зупинилися біля сосни. На сосні сиділа білка. Вона швидко заховалася за стовбур.

3. Самостійна робота. Вправа 39. Робота в парах.

- Робота над діалогом. Читання дітьми діалогу.
- Повторення правил поведінки на вулиці.

4. Творча робота. На дошці малюнок.

Розгляньте малюнок. Складіть речення, використовуючи дані службові слова. Записати одне речення за вибором.

VI. Підсумок уроку.

- З якими новими словами ви ознайомились на уроці?
- Які службові слова ви запам'ятали?
- Як пишуться службові слова з наступним словом?
- Чи потрібні нам службові слова?

Гра «Хто швидше».

- Дошку ділимо на 2 частини.

Хто більше напише слів-ліліпутів за певний час (1 хв.)

VII. Домашнє завдання.

- Вправа.
- Скласти 2 речення із службовими словами.